

מה בדרך ירושלמי

לע"נ הגאון רבי ברוך מרדכי בן רבי ישראל אורחי צוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 103 פרשת לך לך תשפ"ה

שינון הדרך ירושלמי בדרך קצרו

ירושלמי ביכורים ח-יד

דף ח מהחג עד חנוכה מביא ואינו קורא, ולר' יהודה בן בתירה מביא וקורא. **גמרא** ר' יוסי בן ר' חנינא שאל הרי בקנה אילן אחד לא קנה קרקע וגם בקנה שתים לא קנה קרקע ומדוע בקנה אילן אחד אינו מביא כלל ובקנה שתים מביא ואינו קורא אמר לו ר"א שאלת מה שהקשו החכמים בבית הועד.

לר' יהודה יבש המעיץ ונקצץ האילן מביא וקורא שהאילן מתייחס לקרקע למרות שכבר נעקר כמו בתבואה שהיא מתייחסת לארץ למרות שהקש נעקר.

שינונו בכרכות שאם בירך על פרי האילן בורא פרי האדמה יצא ואמר ר' חזקיה בשם ר' יעקב שזה כשיטת ר' יהודה כאן שהפירות מתייחסים לקרקע, ור' יוסי אומר שגם רבנן כאן יודו שלגבי ברכה פירות האילן הם בכלל פרי האדמה ופירות האדמה אינם בכלל פרי העץ.

ר' בון בר כהנא שאל לפני ר' אילא במכר שדה בקמותיה האם הקונה מביא ביכורים, אמר ר' אילא מדוע לא הרי הוא קנה גם את הקרקע, ושאל אותו האם דוקא כשעדיין הקרקע לחה שהם יונקים מהקרקע ומה הדין אם יבשה הקרקע אמר לו שם ביבשה וגם בקצורה כיון שקנה את הקרקע, ושאל ר' בון א"כ גם בקנה חיטים בשוק יביא ביכורים שהרי גם בקצורה אין לחיטים שייכות לקרקע.

פשוט שאם מכר פירות והשאיר קרקע לפניו המוכר לא יביא ביכורים שהרי אין לו פירות, ויש להסתפק בחזר וקנה את הפירות ויש להוכיח ממה ששינונו באתנן זונה שאם נתן לה קדשים הם מותרים ואם נתן לה יינות שמנים וסלתות וכל דבר שכמוהו קרב למזבח אסור ובכלל זה הענבים והעטרות של שבלים שבאים עם הביכורים, ולכאורה אם מדובר במה שכבר נתן לה באתננה א"כ נוכיח שהקונה פירות מהשוק יביא ביכורים אלא מדובר שהגפנים שלה והיא מכרה לו פרותיהם והוא חזר ונתן לה כאתנן ומשמע שאינה מביאה רק מצד אתנן ובלא זה יכולה להביא א"כ מוכח שהמוכר וחוזר וקונה מביא ביכורים.

אמרו החברים בשם ריב"ל שאם הפריש ביכורים קודם החג ועבר עליהם החג יביא ולא יקרא ואם הפריש קודם חנוכה ועבר עליהם חנוכה ירקבו ואחר חנוכה אינם קדושים כלל,

דף ט ולכאורה ר' זירא אמר לעיל שכל הביכורים שנראו לקריאה הם מותרים רק בקריאה, ויש לומר שגם החברים מודים לר' זירא ומדובר שהפריש ביכורים קודם החג על מנת להביאם לאחר החג.

יש להקשות ממה ששינונו שלא מביאים ביכורים מהחדש על הישן ומהישן על החדש, ואם מדובר בפירות שהביאו שלישי אחר ר"ה א"כ הם ודאי השרישו אחר העומר והם מותרים רק אחר העומר הבא אלא מדובר בפירות שחנטו קודם ט"ו בשבט על פירות שחנטו אחר ט"ו בשבט ומשמע שהחסרון הוא רק מחדש על ישן או מישן על חדש אך מחדש על חדש יביא וזה ודאי אחר חנוכה, אמר ר' חנינא שמדובר שמביא אותם בזמנם אחר עצרת.

הלכה ז משנה אם הפריש ביכורים ואח"כ מכר את שדהו מביא ואינו קורא והקונה לא יביא מאותו מין אך יכול להביא ממין אחר, ור' יהודה סובר שהקונה יכול להביא אף מאותו מין, אם הפריש ביכורים ונמקו או נבזזו או נגנבו או אבדו או נטמאו יביא אחרים תחתם אך לא יקרא, ואינו חייב חומש על השניים, אם נטמאו בעזרה מפזרם בעזרה ואינו קורא, וחייב אחריות הוא עד שיביא להר הבית שכתוב **ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלוקיך**, ואם הביא ממין אחר וקרא והביא ממין נוסף אינו קורא שוב. **גמרא** חכמים למדו מהפסוק **הגדתי היום** שהוא אומר פעם

אחת ולא פעמיים, ור' יהודה סובר שדוקא אדם אחד לא מביא פעמיים אך אדם אחר יכול להביא מאותה שדה ולקרוא. **מה ששינונו** שאין חייבים חומש על השניים אמר ר' יוחנן שזה דעת יחיד ששינונו שר"ש בן יהודה אמר בשם ר"י שעל השניים אינו חייב חומש.

ר"ש בר רב יצחק אמר שיכול לקנות את השניים בשוק ויש להסתפק אם דינם כתוספת ביכורים או כעיסור ביכורים שאם הם כתוספת הם פטורים מדמאי ואם הם כעיסור ביכורים הם חייבים בדמאי.

שינונו שבנטמאו מפזרם ואינו קורא ואמר ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בן ר' חנינא שאם נטמאו הביכורים הסלים שלהם ניתנים לכהנים שנאמר **ולקח הכהן הטנא מידך**.

דף י שינונו שבמביא ממין אחר אינו קורא שוב וזה גם לדעת ר' יהודה ברישא שניתן לקרוא שוב על אותה שדה זה דוקא באדם אחר אך לא באדם אחד ואפילו על מין אחר.

ר' יונתן מבאר בשם רשב"י מדוע כשנטמאו לא יקרא שכתוב **ואמרת ושמתח שהאמירה היא על השמחה וכשאין שמחה כגון שנטמאו אין קריאה**.

הלכה ח משנה אלו מביאים וקוראים: המביא מעצרת עד החג ומז' המינים ומפירות שבהרים ומתמרים שבעמקים ומזיתית שמן וגם מעבר הירדן, ור' יוסי הגלילי אומר שלא מביאים ביכורים מעבר הירדן. **גמרא** ר' יוסי אמר בשם ר"ל ור' יונה ור' זירא אמרו בשם ר' חנינא שט"ז מיל סביב ציפורי הם ארץ זבת חלב ודבש ואמר ר' יונה שאם נקדור את אותם ט"ז מיל נמצא שהשדות של בית שאן הם בכלל וכן השדות של בקעת גינוסר, והקשו לר' יונה שנאמר **ואומר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש** משמע שכולה היא כך אמר לו שהכוונה שיש בה זבת חלב ודבש.

שנו בכרייתא שלא מביאים מעבר הירדן שנאמר **אשר נתת לי ולא מה שנטלתי מעצמי**, והנ"מ בין טעם זה לטעם שאינה זבת חלב ודבש אמר ר' אבין לגבי חצי שבט המנשה שהם לא נטלו מעצמם אך זה לא מארץ זבת חלב ודבש.

הלכה ט משנה מי שקנה ג' אילנות בתוך של חבירו מביא וקורא ולר"מ אפילו בקנה רק שנים, אם קנה אילן וקרקעו מביא וקורא ולר' יהודה גם בעלי אריסות וחכירה מביאים וקוראים. **גמרא** שנו בכרייתא שאריסי בתי אבות שקבלו אריסות וחכירה מאבותיהם לא מביאים ולר' יהודה הם מביאים וקוראים, ואמר ר' זירא בשם ר' חייא בשם ר' יוחנן שהמשנה מדברת באריסי בתי אבות ורצו לומר שהוא בא למעט באריס וחוכר סתם שאינו מביא, ויש לומר שדוקא באריס וחוכר לזמן אינו מביא אך אם הוא אריס לעולם או חוכר לעולם יכול להביא,

דף יא ור' בא אמר בשם ר' חייא בשם ר' יוחנן שגם אריס וחוכר לעולם אינו מביא ורק באריסי בתי אבות מביא.

פרק התרומה

הלכה א משנה על תרומה וביכורים חייבים מיתה וחומש והם אסורים לזרים והם נכסי כהן ויש להם ביטול באחד ומאה והם טעונים רחיצת ידים והערב שמש וכל זה בתרומה וביכורים אך לא במעשר. **גמרא** נאמר בפסוק **ואני נתתי לכם את משמרת תרומתי** ומדובר בשתי תרומות תרומה וביכורים בתרומה נאמר **ולא ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללהו**, וביכורים נאמר **והבאתם שמה עולותיכם** אלו הביכורים שנאמר בהם **ולקח הכהן הטנא מידך**, ואין לומר שמדובר בקדשים שיהיה בהם מיתה וכתר

שהרי כבר נאמר כרת בקדשים, ואין לומר שיהיה בהם מיתה וכרת שהרי אי אפשר למות פעמיים ושנינו שכרת היא בחמישים שנה ומיתה הוא בשישים שנה, ומת בנ"ב הוא מיתת שמואל הנביא, מת לשבעים הוא מיתה של חיבה, ומת לשמונים הוא מיתה של זקנה, ואחר כך זה חיי צער. כרת בחמישים שכתוב אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו שיש לעשות תקנה שלא ימותו שלא יזונו עיניהם מבית קדש הקדשים שכתוב ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו ונאמר בעבודת הלויים ומבן חמישים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד, ור' אבין בן ר' תנחום בן טרפון אומר שלומדים את זה מהפסוק ימי שנותינו בהם שבעים שנה ויש להוציא מהם כ' שנה שב"ד של מעלה אינו מענישים א"כ בן חמישים שנה זה מיתת כרת.

ר' אבא בר רב פפי אמר בשם ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי שנאמר בפסוק בכל עצב יהיה מותר ודבר שפתים אך למחסור שחנה הרבתה בתפילה והיא קצרה את ימיו של שמואל שהיא אמרה וישב שם עד עולם ועולמו של לוי הוא חמישים שנה שכתוב ומבן חמישים שנה ישוב מצבא העבודה ויש להוסיף חמישים שנה על שנתיים שהיא הביאה אותו אחר שגמלתו.

דף יב מת לששים הוא מיתה בידי שמים האמורה בתורה, ר' חזקיה אמר בשם ר' יעקב בר אחא שלומדים זאת מהפסוק אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה ואם אדם יצא ממצרים בן עשרים שנה והוא הלך במדבר מ' שנה ומת א"כ המיתה הזו היא עד שישים שנה, ונאמר תבא בכלח עלי קבר והוא גמטריא שישים.

מת בן שבעים הוא מיתה של חיבה כמו שנאמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה, לשמונים הוא מיתה של זקנה כמו שנאמר ואם בגבורות שמונים שנה, וכמו שאמר ברזילי הגלעדי לדוד בן שמונים שנה אנוכי היום האדע בין טוב לרע.

יש להקשות וכי מי שעבר חמישים ועבר עבירה של כרת יאכל וישמח וכן אם עבר שישים ועבר עבירה של מיתה יאכל וישמח ור' חנינא בן אנגטינוס אמר שאם זקן אכל חלב מי מודיע שהוא בכרת וכן אם חילל שבת מי מודיע שהוא בכרת אלא שאם מת אחר יום אחד של חליו הוא מיתה של זעם ואם עברו שני ימים זה מיתה של בהלה ואם עברו ג' ימים זה מיתת מגפה, ור' חלפתא בן שאול אומר שמת מאחד שנים או שלש ימים זה מיתת כרת ואם עברו ארבעה וחמשה ימים זו מיתה חטופה ואם עברו ששה ימים זה מיתת דרך ארץ ואחר ד' ימים זו מיתה של חיבה, ויותר מכך זה מיתה של יסורים.

מת בג' ימים הוא מיתת מגפה וכמו שאמר חלפיי בן ר' אבהו שהוא שמע את קולו של רבי שדרש ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל וימות והקב"ה תלה לו את ימי אבלו של שמואל שלא יתערב אבלו עם הצדיק ואח"כ עברו עוד ג' ימים שמת במגיפה, ור' חגי אמר בשם ר"ש בר נחמן שנאמר בפסוק ויהי כעשרת הימים ולא כתוב לעשרת ימים אלא שהקב"ה תלה לו עשרה ימים כמו העשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ שמא יעשה תשובה ולא עשה תשובה.

כהנא שאל את ר' זירא מה דין זר שאכל תרומה אמר לו שהוא במיתה שמתו בו נאמר גם על זרים ואחר שר' זירא התפלל הוא חזר בו ואמר שכתוב אני ה' והוא הפסיק בענין, והפסוק נאמר על כהן שאכל תרומה טמאה, ור' חייא אמר בשם ר' יוחנן שזר שאכל תרומה חייב מיתה וכן שנינו שאוכלי תרומה בזרים טהור שאכל טהור וטמא שאכל טמא וטהור שאכל טמא וטמא שאכל טהור הם בעוון מיתה, ובאוכלי תרומה בכהנים טהור שאכל טהור זה כמצוותו וטהור שאכל טמא הוא בעשה וטמא שאכל טהור או טמא הם בלאו, וטהור שאכל טמא הוא בעשה כדברי ר' אבא בר ממל שכתוב ואחר יאכל מן הקדשים מהטהורים ולא מהטמאים ולא הבא מכלל עשה הוא כעשה, וכן למד ר' אבינא מהפסוק כל

אשר לו סנפיר וקשקשת תאכלו ומשמע שכל שאין לו לא תאכלו וכתוב כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו ובא ללמד שיש עשה ולא תעשה על הטמאים ואם לא היה כתוב לאו היינו לומדים לאו שבא מכלל עשה שהוא כעשה, ר' יסא למד את זה מהפסוק הטמא וטהור יחדיו יאכלו שבפסולי המוקדשים טמא וטהור אוכלים יחד אך בתרומה טמא וטהור לא אוכלים יחד, ובקדשים אמר ר' יוחנן שכבר למדו מהפסוק והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, לכאורה משנתנו ששנינו תרומה וביכורים חייבים מיתה חולקת על רב ויש לומר שמדובר בכהנים שאכלו בטומאה, אך קשה וכי יש חומש בכהנים ויש לומר שהמשנה מדברת לצדדים כהנים שאכלו בטומאה וזרים שאכלו שחייבים חומש,

דף יג לכאורה מדברי המשנה ואסורים לזרים משמע רק אסור ולא כר' יוחנן שיש מיתה ויש לדחות שמדובר שאכל חצי שיעור שהוא רק אסור.

שנינו במשנה שהם נכסי כהן ור' בא אמר בשם ר' חייא בשם ר' יוחנן שלומדים מהפסוק לך נתתים למשחה למשחה לגדולה למשחה לסיכה למשחה להדלקה ולכאורה היינו אומרים בין טמאים בין טהורים אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שנאמר לא בערתי ממנו בטמא שבטמא מבערים תרומה, ור' זירא אמר בשם ר' א שמעשר שני עצמו שנטמא לא מדליקים בו שנאמר לא בערתי ממנו בטמא ולכאורה ניתן לפדותו אפילו בידושלים א"כ מדוע שיבערנו אלא שהפסוק מלמד על הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא שאי אפשר לפדותו, וניתן לומר גם לדעת רבנן שהפסוק מדבר בביכורים שנטמאו שלא ידליק בהם.

שנינו בחגיגה שגם לחולין ומעשר נוטלים ידים ולתרומה וקודש מטבילים וכאן משמע שמעשר שני אינו טעון רחיצה, ויש לומר ששם זה כרבנן וכאן זה כר"מ שמעשר שני אינו טעון רחיצה, ששנינו שכל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא קודש ופוסל תרומה ומותר בחולין ומעשר ולחכמים אוסרים במעשר, והמתרין כך לא שמע את דברי ר' שמואל בשם ר' זירא שחכמים אסרו במעשר היינו שגופו נפסל לאכול מעשר ולא שהמעשר נפסל בנגיעתו, ולר' זירא צריך לחלק שמעשר טעון רחיצה ברוצה לאכלו ומה שכתוב שאינו טעון רחיצה היינו ברוצה לגעת בו, ויש להקשות שאם גזרו בו מדוע לא עשו אותו לגמרי כתרומה, אלא יש לומר שאכן לא גזרו טומאה במעשר אלא שהצריכו נטילה משום סרך תרומה ולכן גזרו באכילה ולא גזרו בנגיעה,

דף יד אך קשה ששנינו שם שתרומה גם צריכה נטילת ידים ויש לומר שמדובר בחולין שנעשו בטהרת קודש וכן מעשר, אך קשה שחולין שנעשו על גב קודש הם כחולין, ויש לומר ששם טעון רחיצה בידים תחלה וכו"ש בן אלעזר שאמר בשם ר"מ שידיים הן תחלה לחולין ושניות לתרומה וחולין שנעשו על טהרת קודש הם כחולין ור"א בן ר' צדוק אומר שהם כתרומה לטמאות שנים ולפסול אחד.

הלכה ב משנה יש חומרא במעשר וביכורים ולא בתרומה שמעשר וביכורים טעונים הבאת מקום ויודוי ושניהם אסורים לאונן ור"ש מתיר ביכורים לאונן, שניהם חייבים בביעור בשנה רביעית ושביעית ור"ש פוטר ביכורים מביעור, ושניהם אוסרים בכל שהם בהתערבו וגידוליהם אסורים מלאכול גם לזרים ובהמה ואם יצאו מירושלים ור"ש מתיר, וכל זה בביכורים ומעשר ולא בתרומה. גמרא ביכורים ומעשר טעונים הבאת מקום שנאמר והבאתם שמה עולתיכם וזבחיכם ומעשרותיכם ואת תרומת ידכם תרומת ידכם אלו ביכורים שכתוב ולקח כהן הטנא מידך.

במעשר כתוב ביעור שכתוב בוידוי מעשר בערתי הקודש מן הבית וביכורים בכלל קודש כמו שאמר ר' יעקב בר אחא בשם ר"א שכתוב הקודש העליון שכתוב בפרשה הקודמת.